

חוזר מס הכנסה מספר 06/2026 - רשות המיסים

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח – 2018

תיקון חקיקה מספר 2 הגבלת מתן ו/או קבלת מזומן תמורת שטר

1. מבוא

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018 (להלן: "החוק"), נחקק על מנת לצמצם את תופעת הכלכלה השחורה וגלגול ה"הון השחור" מיד ליד. זאת, באמצעות, בין היתר, קביעת הגבלות על תשלום ותקבול במזומן ובשטרות. במקרים שונים בהם אותרו הפרות של החוק לגבי תשלום במזומן ובשטרות, נמצא כי תשלום באמצעים אלו מהווה תשתית ל"כלכלה השחורה" ומסייע לגורמים מחוללי פשיעה להתעשר ללא תשלום מס כדין.

טרם התיקון שבנידון, בהתאם לסעיף 2(ז) לחוק – ניתן היה לתת או לקבל הלוואה במזומן בסכום של עד 6,000 ₪, ובהלוואה בסכום שמעל 6,000 ₪ ניתן היה לתת או לקבל הלוואה במזומן בסכום של 10% מסכום הלוואה או 6,000 ₪, לפי הנמוך. בסיפא של סעיף 2(ז) לחוק, נקבעה החרגה על פיה **ההגבלה על מתן/ קבלת הלוואות במזומן לא חלה על הלוואות הניתנות על-ידי גוף פיננסי מפקח¹**.

הלוואה מוגדרת בחוק כך: "כל עסקת אשראי וכן ניכיון שטר".

המשמעות היא כי גוף פיננסי מפקח רשאי היה לבצע ניכיון שטרות שכנגדם מועבר מזומן ללקוח, בכל סכום.

כתוצאה מכך, ההקלה שחלה על גופים פיננסיים מפקחים, ביחס לביצוע ניכיון שטרות במזומן פגעה במטרות החוק, שכן היא אפשרה לאנשים שעשו עסקאות להעלים הכנסות ו/או לנכות מהכנסותיהם הוצאות פיקטיביות. כך לדוגמה, עוסקים קיזזו חשבוניות פיקטיביות מהכנסותיהם. המצג על פני השטח היה הוצאה לעוסק ששולמה לספק בשטר. בפועל העוסק (ולא הספק הפיקטיבי) היה מנכה את השטר בגוף הפיננסי תמורת מזומן וכך העוסק הציג רווח נמוך מהמציאות בפועל, שגרם לתשלום מס נמוך יותר. בנוסף לכך- העוסק התעשר מהמזומן שקיבל תמורת ניכיון השטר העצמי, וזאת מבלי לשלם מס.

תיקון החוק נועד למנוע את העלמת ההכנסות וקיזוז החשבוניות הפיקטיביות ע"י צמצום ההקלה בסיפא של סעיף 2(ז) לחוק, כך שתחול הגבלה על מתן/קבלת מזומן תמורת שטר, שטר לרבות מול גוף פיננסי מפקח.

יודגש, התיקון המוצע אינו מונע את הפעילות של הגופים הפיננסיים המפקחים בנוגע לניכיון שטרות, שכן אין הגבלה על ניכיון שטרות, באמצעות העברה בנקאית או כל אמצעי תשלום שאינו מזומן.

¹ גוף פיננסי מפקח הוא: תאגיד בנקאי, בנק הדואר, בעלי רישיון למתן אשראי, בעלי רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, העוסק בניכיון שקים, שטרי חליפין ושטרי חוב, בעלי רישיון למתן שירות בנקס פיננסי, מוסד לגמילות חסדים. סעיף 1 לחוק המזומן.

2. הגדרות:

שטר- בכלל זה שיק החלפת שטר למזומן – תשלום או מתן מזומן תמורת שטר לרבות בדרך של ניכיון, פריטה או המרה של שטר. חשבונית עם מספר הקצאה- חשבונית כפי שמוגדרת לפי סעיף 9 להוראות ניהול ספרים הכוללת מספר שהקצה לה המנהל כהגדרתו בסעיף 47 (א2) בחוק מס ערך מוסף.

3. הוראות תיקון החוק:

3.1. **התיקון קובע כי ניתן להחליף שטר למזומן ככל שמדובר בשטר שסכומו אינו עולה על 6,000 ₪. בכל שטר שסכומו עולה על 6,000 ₪ ישנה הגבלה על קבלת מזומן: ניתן להחליף שטר למזומן רק עד סכום של 10% מסכום השטר או 6,000 ₪ לפי הנמוך, והשאר יתקבל בתמורה שאינה במזומן. הגבלה זו חלה גם על גוף פיננסי מפוקח, ובכלל זה גם על ניכיון שטר.**
דוגמאות:
בהחלפת שטר בסכום 50,000 ₪ ניתן לקבל רק 5,000 ₪ במזומן והשאר באמצעי תשלום אחרים.
בהחלפת שטר בסכום 100,000 ₪ ניתן לקבל רק 6,000 ₪ במזומן והשאר באמצעי תשלום אחרים.

3.2. **על אף האמור בסעיף 3.1 לעיל, תיקון החוק קבע הקלות והוראות כמפורט להלן:**

4. הוראות תיקון החוק לגבי גוף פיננסי מפוקח

4.1. כאמור, אין הגבלה על מתן או קבלת הלוואה במזומן מגוף פיננסי מפוקח, למעט לגבי הלוואה שהיא ניכיון שטר.

4.2. **החלפת שטר למזומן בין גוף פיננסי מפוקח לבין אדם שאינו עוסק:**

4.2.1. - אין הגבלה על החלפת שטר למזומן בסכום שטר של עד 6,000 ₪.
4.2.2. בשטר שסכומו מעל 6,000 ₪ - ניתן להחליף שטר למזומן רק עד 10% מסכום השטר או 6,000 ₪, לפי הנמוך מבניהם.

4.3. **החלפת שטר למזומן בין גוף פיננסי מפוקח לבין עוסק במסגרת עסקו:**

4.3.1. עוסק- במסגרת עסקו.
4.3.2. אין הגבלה על החלפת שטר למזומן בסכום שטר של עד 6,000 ₪.
4.3.3. **בשטר שסכומו מעל 6,000 ₪ ועד 25,000 ₪ כולל, שנותן עוסק לגוף פיננסי מפוקח-**
הגוף הפיננסי המפוקח יכול להחליפו תמורת מתן מזומן לעוסק, וזאת בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
העוסק קיבל את השטר כתשלום מלקוח שלו עבור עסקה שביצע, והציג לגוף הפיננסי המפוקח:

א. חשבונית עם מספר הקצאה שהפיק ללקוח בגין העסקה שבשלה קיבל את השטר מהלקוח כאמור.

ב. קבלה שהפיק העוסק ללקוח כאמור עבור קבלת השטר, כשבקבלה מופיעים פרטי השטר שנתן העוסק לגוף הפיננסי המפוקח.

הערה: במידה והעוסק לא מקיים את התנאים המצטברים לעיל, הגוף הפיננסי המפוקח יכול להחליף שטר למזומן רק עד 10% מסכום השטר או 6,000 ₪, לפי הנמוך מבניהם.

4.3.4. בשטר שסכומו מעל 6,000 ₪ ועד 25,000 ₪ כולל, שנותן גוף פיננסי מפוקח לעוסק- העוסק יכול להחליפו תמורת מתן מזומן לגוף הפיננסי המפוקח, וזאת בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

1. העוסק קיבל את המזומן כתשלום מלקוח שלו עבור עסקה שביצע, והציג לגוף הפיננסי המפוקח:

א. חשבונית עם מספר הקצאה שהפיק ללקוח בגין העסקה שבשלה קיבל את המזומן מהלקוח כאמור.

ב. קבלה שהפיק העוסק ללקוח כאמור עבור קבלת המזומן.

2. הגוף הפיננסי המפוקח המוסר את השטר הוא מושך השטר או מסב השטר.

הערה: במידה והתנאים המצטברים לעיל אינם מתקיימים, העוסק יכול להחליף שטר למזומן רק עד 10% מסכום השטר או 6,000 ₪, לפי הנמוך מבניהם.

4.3.5. בשטר שסכומו מעל 25,000 ₪, שנותן עוסק לגוף פיננסי מפוקח או שנותן גוף פיננסי מפוקח לעוסק – ניתן להחליף את השטר למזומן בסכום של עד 10% מסכום השטר או 6,000 ₪, לפי הנמוך מבניהם.

4.4. החלפת שטר למזומן בין גוף פיננסי מפוקח לבין גוף פיננסי מפוקח אחר:
בהתאם להנחיה בסעיף 4.3 לעיל- החלפת שטר למזומן בין גוף פיננסי מפוקח לבין עוסק.

5. החלפת שטר למזומן במקרה בו השטר נקוב במטבע חוץ (להלן "מט"ח")

הוראות החוק לכל אדם (עוסק, מוסד פיננסי מפוקח, אדם שאינו עוסק)

במקרה של שטר שנקוב במטבע חוץ, יש לבחון את השווי בשקלים של השטר (להלן "שטר בשווי שקלי")

5.1.1. - אין הגבלה על החלפת שטר הנקוב במט"ח למזומן בסכום שטר בשווי שקלי של עד 25,000 ₪.

5.1.2. בשטר בשווי שקלי מעל 25,000 ₪ - ניתן להחליף שטר למזומן רק עד 10% מסכום השווי השקלי של השטר או 6,000 ₪, לפי הנמוך מבניהם.

6. החזר הלוואה במזומן:

במקרה בו גוף פיננסי מפוקח נותן הלוואה במזומן, וכשהגיע מועד החזר ההלוואה הלווה מבקש להחזיר את ההלוואה בשטרות- תיקון החוק מאפשר ללווה להחזיר את ההלוואה בשטרות שסכומם עד 25,000 ₪ לכל שטר- כלומר בכל תאריך של החזר ההלוואה הלווה יכול להחזירה בשטרות בסכום של עד 25,000 ₪ לכל שטר. יובהר כי מדובר במקרה בו ההלוואה במזומן עוברת ללווה במנותק מהשטר וניתן היה להחזיר את ההלוואה בכל אמצעי תשלום, להבדיל ממצב בו אדם הביא את השטר ואז ביקש את תמורתו במזומן, עליו חלות ההוראות שפורטו בסעיפים לעיל.

7. הבהרה לגבי משיכת מזומן מחשבון:

ההגבלות המפורטות בחוזר זה חלות על כלל פעולות החלפת שטר למזומן, בכלל זה ניכיון, פריטה או המרה, שאינן משיכת מזומן מחשבון של מושך המזומן שהופקד אליו מזומן בגוף פיננסי מפוקח הרשאי לנהל חשבונות ופיקדונות עבור לקוחות. כלומר, כאשר מתבצעת משיכה של מזומן מגוף פיננסי מפוקח הרשאי לנהל פקדונות בחשבון עבור לקוחות, (להלן "גוף פיננסי מורשה") תבחן המהות הכלכלית של משיכת המזומן. ככל ומדובר במשיכה לא יחולו הוראות סעיף 2(1ז). במקרה בו משיכת המזומן מגוף פיננסי מורשה היא למעשה פעולה של החלפת שטר למזומן ההגבלות בסעיף 2(1ז) תחולנה. סיווג הפעולה כמשיכת מזומן או כהחלפת שטר למזומן יבחן בכל מקרה לגופו. למשל, כאשר מדובר במשיכת מזומן מחשבון תשלום בבנק, כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019, או כאשר מדובר במשיכה מחשבון המתנהל בשוטף ולא הוקם לצורך הפקדת שטר ומשיכת מזומן, וככל והפעולות באותו החשבון יהיו מגוונות ולא יכללו רק הפקדה של שקים ומשיכת מזומן, וככל ומשך הזמן בין הפקדת שטר למשיכת מזומן תהיה רחוקה יותר הנטייה תהיה לסווג את הפעולה כמשיכת מזומן ולא כהחלפת שטר למזומן.

8. הבהרה לגבי ביקורת:

ראיה לעמידת מוסדות פיננסיים בתנאי הסעיף יהיו העתק סרוק של המסמכים שהוצגו למוסד ע"י העוסק שנתן לו את השטר לניכיון.

9. מועדים:

התיקון נכנס לתוקף החל מיום 1/4/2026 וחל על שטר שניתן לפדיון החל מיום זה.